

6. Ухвала Приморського районного суду міста Одеси від 21.01.2022 р. у справі № 522/11358/21 (провадження № 1-кп/301/22). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/102817083>.

7. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. 11-е вид., переробл. та доповн. К.: ВД «Дакор», 2019. 1384 с.

8. Про практику застосування судами України законодавства про звільнення особи від кримінальної відповідальності: постанова Пленуму Верховного Суду України від 23.12.2005 р. № 12. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0012700-05>.

Журавльов Олександр Геннадійович

аспірант кафедри кримінального процесу, детективної та оперативно-розшукової діяльності Національного університету «Одеська юридична академія»

ОЦІНКА ЗАСАД КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ, ЯКІ МОЖУТЬ РЕАЛІЗОВУВАТИСЯ НА СУДОВИХ СТАДІЯХ

Інститут засад кримінального процесу є одним з найважливіших у всьому кримінальному процесі, адже кримінальні процесуальні принципи так чи інакше впливають на всі елементи кримінальних процесуальних правовідносин. Крім опосередкованого впливу також необхідно вказати на їх прямий вплив, адже відповідно до ч. 6 ст. 9 КПК України, «у випадках, коли положення цього Кодексу не регулюють або неоднозначно регулюють питання кримінального провадження, застосовуються загальні засади кримінального провадження, визначені частиною першою статті 7 цього Кодексу» [1]. В той же час законодавець надає лише перелік засад, не уточнюючи їх класифікацію.

В першу чергу необхідно зазначити, що в кримінальній процесуальній доктрині засади кримінального процесу визначають як «закріплені в нормах права визначальні, фундаментальні положення щодо закономірностей і найбільш суттєвих властивостей кримінального провадження, які обумовлюють їх значення як засобу для захисту прав і свобод людини і громадянина, а також для врегулювання діяльності органів та посадових осіб, які ведуть процес» [2, с. 62]. «У теорії засади кримінального процесу справедливо розглядаються як провідна ланка всієї системи кримінальних процесуальних гарантій, як сукупність способів і засобів, які забезпечують усім та кожному рівні правові можливості для надбання та реального здійснення своїх прав та свобод» [3, с. 23].

Існують різні класифікації засад кримінального процесу: конституційні та інші [4], загальноправові, міжгалузові та спеціальногалузові (саме кримінальні процесуальні) [5], але найбільш типовою класифікацією є поділ засад кримінального процесу на загальноправові, міжгалузові та галузеві: «загальноправові, тобто ті, що діють у всіх галузях права (наприклад, засада законності), але виявляються з певними особливостями в кримінальному процесуальному праві; міжгалузові – діють у кількох галузях права (наприклад, засада змагальності) і також по-особливому – в кримінальному процесуальному праві; галузеві – діють лише в межах кримінального процесу (наприклад, засада розумності строків)» [6, с. 62].

Якщо аналізувати перелік засад кримінального процесу, який подається в ст. 7 КПК України, а також доктрину кримінального процесу, можна помітити, що до міжгалузевих засад, як правило, відносяться ті засади, які реалізуються в різних галузях права саме на судових стадіях: змагальність сторін та свобода в поданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості, забезпечення права на оскарження процесуальних рішень, дій чи бездіяльності, диспозитивність, гласність і відкритість судового провадження та його повне фіксування технічними засобами тощо. В той же час до галузових засад кримінального процесу відносяться лише ті, які притаманні виключно кримінальному провадженню (наприклад, презумпція невинуватості чи право на

захист). В той же час серед в переліку галузевих засад така засада, як «безпосередність дослідження показань, речей і документів» може бути реалізована лише на судових стадіях кримінального процесу.

Таким чином, виділяючи засади кримінального провадження, які можуть бути реалізовані судом, необхідно зазначити, що до них відносяться всі загальноправові засади (наприклад, верховенство права, законність, рівність перед законом і судом, повага до людської гідності, забезпечення права на свободу та особисту недоторканність тощо), всі міжгалузеві засади (наприклад, доступ до правосуддя та обов'язковість судових рішень, змагальність сторін та свобода в поданні ними суду своїх доказів і у доведенні перед судом їх переконливості, гласність і відкритість судового провадження та його повне фіксування технічними засобами тощо), а також така галузева засада як безпосередність дослідження показань, речей і документів.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст.88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 01.12.2022).
2. Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. акад. НАН України Ю. С. Шемшученка. 2-ге вид., переробл. і доповн. К.: Видво «Юридична думка», 2012. 789 с
3. . Теорія держави і права : підруч. для студентів юрид. вищ. навч. закл. / О. В. Петришин, С. П. Погребняк, В. С. Смородинський [та ін.] ; за ред. О. В. Петришена. Х. : Право, 2014. 368 с.
4. Михеєнко М.М. Кримінальний процес України: підр. / М.М. Михеєнко, В.Т. Нор, В.П. Шибіко; 2-ге вид., переробл. і доповн. К.: Либідь, 1999. 536 с.
5. Погорецький М.А. Новий КПК України повинен ґрунтуватися як на європейських стандартах, так і на національних традиціях. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2010. Вип. 23. 300 с.

6. Кримінальне процесуальне право України: навч. посібник / Р. І. Благута, Ю. В. Гуцуляк, О. М. Дуфенюк та ін.; за заг. ред. А. Я. Хитри, Р. М. Шехавцова. Львів: ЛьвДУВС, 2017. 774 с.

Скоковська Яна Петрівна

*аспірантка кафедри кримінального процесу, детективної та
оперативно-розшукової діяльності Національного університету «Одеська
юридична академія»*

ПИСЬМОВЕ КАСАЦІЙНЕ ПРОВАДЖЕННЯ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ

Чинним КПК України передбачено право суду касаційної інстанції ухвалити судові рішення за результатами письмового провадження, якщо всі учасники судового провадження заявили клопотання про здійснення провадження за їх відсутності (ч. 1 ст. 435 КПК України).

Така форма касаційного провадження була впроваджена в 2012 році з прийняттям нового КПК України і знайшла в доктрині кримінального процесу як прибічників (зокрема Н. Глинська, А. Євмін, Л. Лобойко), так і противників (зокрема Н. Бобечко).

Зі змісту ч. 1 ст. 435 КПК України вбачається, що обов'язковим елементом здійснення письмового касаційного провадження є наявність клопотань всіх учасників судового провадження про здійснення провадження за їх відсутності. Якщо хоча б один з учасників судового провадження не заявив такого клопотання, касаційний розгляд повинен здійснюватися в загальному порядку.

Крім того, є й інші випадки, за яких здійснення письмового касаційного провадження є неможливим. Наприклад, коли участь захисника у кримінальному провадженні є обов'язковою на підставі ст. 52 КПК України або якщо суд касаційної інстанції визнає обов'язковою участь засудженого в судовому засіданні.